

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 56.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда о даву сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

СПОМЕНИК ПРВОМ РУСКОМ ГЛУМЦУ М. ШЧЕПКИНУ.

Пре некога времена прославила је Русија стогодишњицу свога првога и најбољега глумца М. Шчепкина откривањем споменика, који је подигнут у месту рођења му, у Суци.

Ретка је то појава и у западном „изображеном“ свету, да се глумцима подижу споменици. Али такво ретко признање заста је и заслужио славни руски глумац Шчепкин.

Заслуге његове за руску глумачку уметност признао је и сам покојни цар Александар III., који је одлуком својом од 18. августа 1894. наредио, да се Шчепкину подигне споменик.

Шчепкин је први пут изишао на позорницу г. 1795. у Суци, у Сумароковој комедији: „Глупост“, коју су приказали ученици учитељске школе, а већ г. 1805. постао је правим глумцем, те је као такав ишао од вароши до вароши по Русији, док није г. 1823. ступио на даске московскога царскога позоришта, коме је посветио 40 година свога осталог живота, не остављајући позорнице до последњег тренутка живота свога.

Као самоук довиноу се Шчепкин од „простога мужика“ у ред првих људи у руској уметности. Из његових гласовитих „Записака“, те из успомене других људи о њему, па из његових писама, дао би се саставити цео позоришни катихизис, као руковођа за схватање тога, како да ради и шта мора да буде прави глумац.

Шчепкинову уметничку савесност, љубав к раду и уметности хвале и узносе сви писци руски једногласно.

По схватању Шчепкинову, рад је највећа природна сила.

„Шта би било од уметности, кад би се она могла постићи без муке и труда! —“ говорише он.

По његовим речима глумац ваља да почне тим, да најпре уништи своју личност, сву своју особину и да се слије са особом, коју је писац себи замислио. Глумац мора да ходи, говори, мисли, осећа; он мора да плаче, да се смеје, као што то хоће писац.

Да како, тако што је могуће једино уз непрестан и тежак рад. И Шчепкин није само речима проповедао ова строга своја начела у служби уметности: он их је употребљавао са највећом тачношћу, дотерујући се од својих младих дана до дубоке старости. По изјави И. Т. Аксакова, за Шчепкина значило је живети — глумити на позорници; глумити пак за њ, значило је: — живети. Његова најодличнија особина била је осећај свете дужности према уметности, осећај неодклониве дужности, ма био човек како мудрога даровит. И он је целим својим животом одговорно тој дужности.

Говорећи речима истога писца, Шчепкин је „без обзира на силан број одглумљених улога, не гледећи на разноликост истих и на незнатност многих:“ са свим једнако обрађивао све улоге и није нигда одбио ни једне улоге.

За цело време своје многогодишње службе на позорници, Шчепкин не само да није изостао ни са једне пробе, него се, шта више, није ни једанпут закаснио.

Он није нигда глумио улогу, па било то и стоти пут, а да је није у очи дана представе прочитао, пре него што је легао у кревет, па вратио се кући ма како касно.

Сав живот Шчепкинов и изван позоришта био је за њ непрестана школа уметности, свагде је нашао да што год опази и забележи, да се нечему научи и све је приметно, све преносио у уметност, и све је то обогаћивало душевне особине уметникове. Улоге своје Шчеп-

кин није никад стављао у архиву, већ их је непрестано учио и у њима се постепено усавршавао. Данас су већ такви глумци ретки, јер нема озбиљна схватања задаће и дужности. То је све разлог, да се Шчепкин може назвати „великим“ и да је заслужно споменик, који му је захвални руски народ подигао.

Осим тога одликовао се Шчепкин личним својствима великога ума и тврде воље, која га је водила на његову путу.

Велики дар му и нова начела, која је посејао Шчепкин на пољу руске глумачке уметности, стекли су му општег признања.

И ако није од Шчепкина потекла оригинална идеја тих начела, ваља му приписати,

да је њима обогатио руску позорницу, те их у њој укоренио.

Та су начела; природност, уметничка пестина позоришних приказивања, равнотежа између унутарње и спољашне стране, — начела, која са свим одговарају руском народном духу.

Навршило се, ето, сто година од како је М. Шчепкин ступио на позорницу први пут. За тих сто година, без обзира на ванредни развратак рускога позоришта, био је тек једини Шчепкин, који је с правом назван „великим уметником“, не само због своје ретке даровитости, већ и зарад његових заслуга, којих је стекао и као глумац и као списатељ.

И И С Т И Ж И.

(„Стари бака и његов син хусар“, позоришна игра у 3 чина, од Ј. Сигетије, за нар. позориште прерадили Ј. Ђорђевић и Л. Илић.)

Трећи дан Божића гледасмо тог нашег старог ал' увек свежег знанца на нашој позорници не знам већ по који пут. Као већином досада што се радило, биле су и овога пута старе некоје улоге дане са новим снагама, чиме се већа заинтересованост буди у гледалаца. Па се заиста пријатно провело и ово вече: добар комад, добра игра и добра воља у глумаца узрок су томе. О Ружићу да и не говоримо, он је онај извршни „Чича Мија“ био и остао, ил' га гледали у радости, или у жалости, или кад му је понос мушки био увређен: гледали смо вазда уметника. Друкчије стоји са другим уметником ветераном, са Добриновићем нашим. Било је време кад му се опајало, да је добар Никица, ал' ће требати времена да га „савршено“ прикаже. И Добриновић је настојавао, те га је заиста савршено уметнички приказивао, синоћ пак је претеривао. Никица је заиста глупан, недоношче, и то се даје маркирати са мањим напрезањем снаге и других помоћних средстава, а не отворати сав арсенал. Добриновићу је тек цељ уметност а не допадање онима горе. Лукић је и маском и целим држањем добро одговарао Сигетијевом Букалу, али га је глас био изневеравао, стегло га баш за време преставе тако, да је могао слободно импровизовати Црвенку: „Зар ја да на

ноћном оном шумском ваздуху и да озебем, па ми опет дукате не даш, или бар нећеш да кажеш ко их је ископао“. Г. Бакаловићка била је добра Миља, ал' смо гледали боље мимике и нема говора у моменту, кад је отац удаје за паланачког арендаша. Ленку је приказала г. З. Марковићка на опште задовољство. Глас јој је и леп и има школу, то се видело и ако је било нешто промукла. Игра јој беше лака, одмерена и добра. Филиповић у Црвенку унео се био, да се приближи покојном нашем Зорићу и осим неумесног на многим месту наглашавања био је добар. Добар је био особито кад се жестио, али, али ми смо Зорића гледали. Миловановић је могао бити толики Лацко, али за први овај пут добар је био. Чобанче Стевица (Душановићка) сасвим је добар био, па и остали су у скупу својом добром игром много допринели, те је представа добро испала.

Ј.

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Репертоар). У кр. српском народном позоришту у Београду одређен је био овај репертоар:

У среду 27. децембра: Дневна представа: „Звонар богородичине цркве.“ Драма у 5 чинова, с предигром, по Иговом роману написала Шарлота Брхпфајферова, превео с немачког Ј. Ђорђевић. — Вечерња представа:

„Малзел Нитуш.“ Комедија-водвиљ у 3 чина, с певањем, написао Х. Мејак и А. Мајо, превео с француског Душан Л. Бокпф. Музика од Хервеја.

У четвртак 28. децембра: „Лудост или поштење.“ Драма у 3 чина, написао Дон Хосе Ечегареј, превео с немачког Свет. М. Јакшић.

У суботу 30. децембра: „Женски пријатељ.“ Комедија у 5 чинова, написао А. Дима, сви, превео с француског Душан А. Бокпф. (Нов комад)

У недељу 31. децембра: Дневна представа: „Риђокоса.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Шандор Лукачи, превео с мађарског Ђ. П. Музика од Ерклоа. — Вечерња представа: „Женски пријатељ“

ПОЗОРИШТЕ.

(Позориште и политика.) Гласовита чешка уметница, херојина Маренка Поспишилова вратила се опет чешкој позоришци, коју је била изневерила, прешавши на немачка глумишта, и славећи тријумфе у Берлину и Вечу. Кад је изразила жељу, да се врати домаћим Пенатима и да опет ступи пред чешку публику, дигла се против ње по новинама велика граја. Пребацивали су јој, да је у Вечу, као члан „Бургтеатра“ одбила молбу одбора чешкога друштва, да суделује у некој забави на добротворну цел, с обесном изјавом, „како би то могла учинити немачка глумица.“ Даље јој се јавно пребацило, да је гостовала на немачким глумиштима у Чешкој и играла у корист немачког „шулџерајна“, па да је затајила своју народност. Ти гласови навели су уметницу, да напише за своје оправдање посебно писмо управи народнога позоришта у Прагу. „Врло ме боли, што се с неких страна шпри глас, да ја нисам родољубка и да сам затајила своју народност. Гласови, да сам играла за „шулџерајн“, да сам одбила чешку депутацију: пуке су измишљотине. принуђена приликама постала сам немачка глумица; то ме стало много борбе, јада и муке; али се нисам никуда огрешила о свој народ.

Не може ми се уписати у грех, што сам постала немачка глумица, јер сам била отпуштена из свезе народног чешког позоришта, а другога великога позоришта чешкога немамо. Једино ми се може пребацити, да сам играла на немачким позоришцима у Пилзну и Брну, али ми није било ни

на крај памети, да тиме вређам народ чешки којим се свагде поносим. Ишла сам да глумим, онамо, камо су ишли и моји другови са дворског позоришта. Ако је тиме народ чешки увређен, молим за опроштење, и ја уверавам, да сам на свом уметничком путу настојала према својим силама, да будем народу своје и у туђини на дилку.“

После тога писма одбор народног чешког позоришта примио је натраг Маренку Поспишилову.

СИТНИЦЕ.

(О принцу од Велса,) доносе енглески листови карактеристичну црту. При једној од последњих гозба угледа принц од Велса на грудима неке веома лепе даме један оригиналан дијамантски украс. Његов оштри поглед опази на први мах, да то није обичан женски украс, већ орден. „Пардон, госпођице“ — рече он приступив дами, — „ви имате запета диван накит. Смем ли знати од кога сте га добили?“ „Од Лорда Бланка, мога заручника, који ми је допустио да га носим,“ — беше одговор. „А можете ли га скинути?“ — упита принц. „О за што не“ — беше радосни одговор младе даме, која је мислила да принц хоће украс ближе да види. „Па онда,“ — рече Његово Височанство, — „молим вас одмах га скините и кажите вашем заручнику, да је то орден, који је дат њему за његове заслуге, да тиме краси своје груди он, а не жена, па ма како она била лепа и мила.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред представа.)

У понедеоник 1. јануара: „Војнички бегунац.“ Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетија, посрбно Рада ил. Стратимировић. (Г. М. Стојковић, пређашњи члан кр. српског народног позоришта у Београду, као гост, по други пут.)

У четвртак 4. јануара први пут: „Златан мајдан.“ Шаллива игра у 3 чина, написао Дон Томас Родрихујес Руби, са шпанскога превео Хајм Давичо.

У суботу 6. јануара: „Господска спротивња.“ Позоришна игра у 4 чина, написао Г. Чики, превео Урош Топонареки.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

5. Представа. **У ДУНЂЕРСКОМ ПОЗОРИШТУ.** Ван претплате.

Представа за народ с обаљеним ценама у 3¹/₂ сахата по подне.

У Новоме Саду, у недељу 31. децембра 1895. (12. јан.) 1896:

САЂУРИЦА И ШУБАРА.

Награђена шалџва игра у 4 чина, с певањем и играњем, из живота покојне пришке слепачке академије, од Илије Округића-Сремца. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Пантелија, слепец, управитељ слепачке академије у Иригу	Добриновић.	Пинтер Михаљ, стражмештар хусарски — — — — —	Душановић.
Арсеније) слепци — — —	Лукић.	Јефта Шурић, брица пришки —	Бакаловић.
Гавра) — — —	Ивантанин.	Келнер — — — — —	Филиповић.
Милош Ђурић, сељак пришки	Миловановић.	Штуцер — — — — —	Илић.
Милка, сестра му — — —	Ј. Весичева.	Фрајла — — — — —	К. Тодосићка.
Милева, драга му — — —	Љ. Душановићка	Прва — — — — —	Б. Милићевићка.
Стеван Гулић, солга пришки —	Николић.	Друга — — — — —	Д. Туцаковићева
Ристо, пандур — — — — —	Тодосић.	Трећа — — — — —	К. Жикићка.
Митар, катана ескадрона хусар- ског у Иригу — — — — —	Васиљевић.	Четврта } пришкиња — — — — —	З. Ђуришићева.
		Пета — — — — —	Д. Весичева.
		Шеста — — — — —	Миловановићка.

Збива се у Иригу.

У понедеоник 1. јануара: „Војнички бегунац“. Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетџа, посрбио Рада пл. Стратимировић.

Ко од наших поштованих претплатника жели своју ложу или своја места и за ову представу задржати, нека изволи ту намеру своју изјавити у књижари браће М. Поповића најдуже до 11 сахати пре подне.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне и после на каси.

Почетак тачно у 3¹/₂, свршетак у 6¹/₄ сахата.